

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Васильченко В'ячеслав Миколайович

_____ 2022 р.
« ___ » _____

ДИПЛОМНА РОБОТА

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

СТВОРЕННЯ ДОВІДНИКА ДЛЯ ЖУРНАЛІСТА – АВТОРА ЛІТЕРАТУРНО-
МИСТЕЦЬКИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Виконавець: Уварова Марія Юріївна _____

Керівник: д-р філол. наук, проф. _____

Васьків Микола Степанович _____

Нормоконтролер: канд. пед. наук, доц. _____

Остапчук Світлана Сергіївна _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА В РОБОТІ ЖУРНАЛІСТА- МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯ	6
1.1. Журналіст як суб'єкт інформаційної діяльності.....	6
1.2. Розвиток та сучасний стан довідкової літератури	11
1.3. Специфіка і роль довідників у роботі журналіста	18
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ПРОЄКТУ «МИСТЕЦЬКІ ТЕЧІЇ В ЖИВОПИСІ: ХХ-ХХІ СТ.».....	29
2.1. Концепція створення довідника для журналіста – автора літературно- мистецьких публікацій	29
2.2. Тематичне наповнення та технічні характеристики довідника.....	31
2.3. Визначення цільової аудиторії та шляхи просування власного проєкту..	40
Висновки до розділу 2	43
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49

ВСТУП

Актуальність дослідження. Журналістика – це одне з найважливіших соціальних явищ сучасного життя, вид масово-інформаційної діяльності, що забезпечує взаємодію між особою або групою людей і суспільством у цілому; між різними суспільними сферами і поколіннями. Процес журналістської діяльності – це збір, обробка, зберігання та періодичне поширення актуальної суспільно значимої інформації. Тобто журналістика – це цілеспрямована суспільна діяльність зі збору, обробки та розповсюдження інформації.

Останнім часом багато медіа-фахівців ведуть мову про необхідність розвитку якісної журналістики. Якісна преса – це видання, які розраховані на високоосвіченого читача. Часто якісну пресу називають «пресою думок для інтелектуальної частини суспільства». Чому необхідний такий розвиток у бік якості?

Перехід від традиційних ЗМІ, журналісти яких завжди прагнули перевіряти факти на достовірність, до соціальних медіа сьогодні призвели в світовому інформаційному полі до потоку фейків. Окремі журналісти друкованих та онлайн-ЗМІ свідомо чи несвідомо є розповсюджувачами неправдивої інформації. З одного боку, у журналістів часто не вистачає часу для перевірки фактів і джерел, із іншого боку, вони не дбають про якість свого ЗМІ.

Неточність даних або недостовірна інтерпретація фактів може призвести журналіста і ЗМІ до негативних наслідків. Робота журналіста – розповісти про те, що відбувається, чесно і точно, відокремлюючи правду від сумнівних тверджень і надаючи відповідний контекст для фактів і думок. Необхідна умова для цього – ретельна перевірка використаної в матеріалах інформації та її джерел. Найкраще, якщо перевіркою фактів буде займатися хтось інше, крім автора або редактора. У цьому разі фахівець перевіряє всі згадані в матеріалі факти і дані та знаходить ресурси, які їх підтверджують.

Саме так і відбувається у великих виданнях, наприклад, в американському щотижневику «The New Yorker». Однак така ситуація не характерна для більшості медіаорганізацій, у яких немає достатньої кількості коштів, співробітників і часу на детальну перевірку фактів.

Коли немає співробітника, який повинен перевіряти правдивість фактажу, важливо, щоб у журналістів був налагоджений процес додаткової перевірки власної роботи.

Тому на сучасному етапі розвитку журналісти потребують узагальненої та систематизованої інформації з усіх галузей знань, зокрема і культурології, для мобільності, зручності використання та розповсюдження нових відомостей серед населення. Для цього журналісту потрібно мати під рукою довідкові видання, особливо – довідники. Актуальність роботи полягає в підготовці та виданні саме такого довідника з теорії й історії живопису ХХ–ХХІ ст.

Мета дослідження полягає у визначенні ролі довідкової літератури в роботі журналіста та створенні власного проекту – довідника «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.».

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення **таких завдань**:

1. Проаналізувати розвиток та сучасний стан довідкової літератури.
2. Охарактеризувати особливості довідкової літератури, окреслити основні її поняття та відомості.
3. Розглянути важливість використання довідників у роботі журналіста.
4. Розробити власний проект «Мистецькі течії в живописі: ХХ-ХХІ ст».

Об'єкт дослідження: довідкові видання, насамперед із галузі мистецтвознавства, як підґрунтя для журналістської діяльності.

Предметом дослідження є теоретичне обґрунтування і створення довідника «Мистецькі течії в живописі: ХХ-ХХІ ст».

Методи дослідження. При написанні дипломної роботи нами було використано метод узагальнення для визначення теоретичних понять, відомостей і особливостей довідкової літератури та роботи журналіста. За допомогою проблемно-тематичного методу нами було чітко окреслено низку

питань, які розглянули в дипломній роботі. Починаючи з аналізу загальних відомостей, дедуктивний метод дав нам можливість глибше вивчити та проаналізувати фактичний матеріал. А метод індукції дозволив дійти до загальних тверджень і висновків шляхом розгляду окремих фактів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розкритті специфіки використання довідкових видань у журналістській діяльності та в обґрунтуванні створення довідника «Мистецькі течії в живописі: ХХ-ХХІ ст».

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у створенні довідника сучасного образотворчого мистецтва, який можна використовувати в роботі журналіста при створенні журналістських матеріалів на тему культури, мистецтва.

Апробація результатів дослідження. Зміст і результати дослідження висвітлювалися у виступі на міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритети сучасної науки».

Публікації. Основні положення дипломної роботи було викладено у публікаціях:

- Уварова М. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку мистецької журналістики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети сучасної науки». Київ: МЦНД, 2022. С. 30-31.

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів (6 підрозділів), висновків до розділів, загальних висновків і списку використаних джерел (42 джерела). Загальний обсяг роботи становить 51 сторінку, основний текст викладено на 47 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА В РОБОТІ ЖУРНАЛІСТА-МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯ

1.1. Журналіст як суб'єкт інформаційної діяльності

Історія виникнення фаху журналіста зашифрована в назві професії. Слово «журналістика» походить від французького «journal», запозиченого з латини. Латинське «diurnalis» (щоденний) виникло від словосполучення «acta diurna». При розкопках Стародавнього Риму були знайдені дощечки, які називалися: «Acta diurna populi Romani» («Щоденні події римського народу»). На цих дощечках, покритих білим гіпсом, записувалася інформація офіційного і світського характеру. Їх вивішували щодня, щоби римські громадяни могли ознайомитися з новинами [3, с. 96].

В Україні перший друкований листок «Kurjer Lwowski» почав видаватися в 1749 році польською мовою. «Львівська газета» (1776 рік) видавалася французькою мовою. Журнали «Харківський Демокрит» і «Український вісник» (1815 рік) друкувалися російською мовою. А в 1879–1880 роках у Львові були засновані українськомовні газети «Батьківщина», «Діло» та «Зоря».

Журналістська діяльність цікава з багатьох точок зору. Вона має глибоке коріння, але затребувана і сьогодні. Кожна епоха відкриває нову сторінку в цій професії, оновлюючи й актуалізуючи спеціальність співробітника медіасфери.

Журналіст – це людина, яка створює новини. Вона формує інформаційне поле, в якому живе суспільство: слухає ранкові шоу, читає статті, дивиться відеоролики в смартфоні та новинні передачі по телевізору. Журналісту необхідно вміти оригінально висловлювати свою думку й одночасно бути об'єктивним, достовірно висвітлювати події й неупереджено подавати факти [10, с. 145].

Завдяки роботі журналіста люди отримують інформацію з-за меж свого кола спілкування: який прогноз погоди на завтра, чи варто купувати новий гаджет, що відбувається в гарячих точках планети, хто став президентом у нашій або сусідній країні тощо. Тому робота журналіста важлива для людей.

Суть професії журналіста полягає в тому, що він збирає інформацію, яка повинна бути пізнавальною, актуальною та збалансованою, а потім систематизує дані, аналізує і перетворює їх у матеріал – статтю, відеосюжет або радіопередачу [5, с. 126].

Треба також зазначити, що інформація повинна бути не лише актуальною, а й достовірною. Тому представник медіа повинен бути достатньо компетентним у висвітлюваних питаннях. Неможливо писати професійні статті в медичний журнал без відмінного знання проблем медицини, висвітлювати зміни в законодавстві, не володіючи достатніми знаннями в сфері юриспруденції, або стати палким футбольним репортером, якщо немає особистого інтересу й розуміння цього виду спорту. Найчастіше журналіст – професіонал, який присвятив себе спеціалізації в певній сфері, прагне отримати додаткові професійні компетенції [9, с. 115].

Робота у сфері журналістики характеризується частими відрядженнями і ненормованим робочим днем. Аби добути необхідні дані, журналісту доводиться чимало потрудитися – моніторинг інформації, фактчекінг, інтерв'ю, поїздки. Але навіть коли він оволодів цінними фактами, йому потрібно докласти ще багато зусиль для створення цікавих і актуальних сюжетів або текстів, підготувати матеріал із технічного боку до виходу в ефір, для публікації [6, с. 211].

Робота у сфері журналістики також тісно пов'язана з умінням спілкуватися з різними людьми, виявляти винахідливість у несподіваних ситуаціях. Важливе вміння йти на контакт, викликати у співрозмовника довіру і прихильність до себе. Представнику медіа потрібно бути витривалим, толерантним, терплячим, доброзичливим, відповідальним. І хоча ця робота часто вимагає великого емоційного напруження, але нагородою буде спілкування з цікавими людьми і подяка аудиторії.

Як ми бачимо, журналістська робота сьогодні приваблює молодь багатьма перевагами та різними можливостями. Основна з них – масово-інформаційна діяльність надає людині великі можливості самореалізуватися. Вона вміщує у собі елементи цілого вектору творчих професій, самодостатніх й цікавих. Під час створення журналістського матеріалу журналіст може «вдягти» на себе чимало професій, аби максимально точно й повно висвітлити певне питання. Приміром, журналіст може бути під час інтерв'ю психологом, він повинен бути чудовим співрозмовником і вміти «розговорити» гостя [9].

Зараз є особлива потреба в журналістах, здатних якісно і компетентно виконувати професійні завдання різних типів. Сучасного журналіста оточують щільний інформаційний простір, швидкий темп життя і такі тенденції, як мультимедійність, інтерактивність, різноплановість і багатоаспектність. Журналіст зобов'язаний дотримуватися цих тенденцій, тому від нього вимагається володіння багатьма навичками і вміннями [13, с. 98].

Крім цього, кожен робочий день журналіста наповнений непередбачуваними подіями, адже професія журналіста часто підносить сюрпризи, перетворюючи звичайний виїзд у сенсацію.

Аби журналіст зміг показати людям корисні та сенсаційні матеріали, кожен його робочий день передбачає низку обов'язкових процесів:

1) пошук цікавих інфоприводів для висвітлення. Для цього журналіст постійно повинен «моніторити» прес-служби, соціальні мережі та інтернет. Необхідно знайти цікаві події, точну дату та їх місцезнаходження;

2) виїзд на місце дії з метою отримання інформації. Журналіст не просто має бути присутнім, а й повинен задавати запитання учасникам події, які в центрі події. Це необхідно для з'ясування їх мотивації та бажань – цілі, які вони переслідують. Ця частина роботи не завжди буває безпечною, адже не всі учасники можуть бути раді пресі;

3) аналіз зібраного матеріалу, аналітична обробка важливих моментів і цитат. Для цього журналісту слід бути уважним і вміти підмічати найважливіші, ключові моменти події, щоби висвітлити їх у новинах;

4) написання тексту про подію. Публікація повинна бути максимально об'єктивною і мати інформаційний характер. Залежно від стилю написання, можливий емоційний складник тексту;

5) підготовка та коментування репортажу. Це складник телебачення. Журналіст вивчає відзнятий матеріал, описує його і бере безпосередню участь у монтажі, підкреслюючи важливі моменти;

6) фотофіксація подій – також складник журналістики. Важливо не просто описати, а й надати фотозвіт із місця подій;

7) редагування матеріалів. У наш час професійним журналістом називають людину, яка вміє не лише зібрати інформацію та написати з її допомогою текст, а і відредагувати власний матеріал. Цей матеріал не повинен містити помилок;

8) комунікація з людьми. Професія зобов'язує журналіста знайомитися з новими людьми, спілкуватися з ними, задавати багато запитань. Нетворкінг (налагодження дружніх і ділових відносин із оточенням) – одне з головних завдань для журналіста.

9) робота із системами управління сайтів. Журналіст повинен вміти працювати із сайтами, викладати статті, інтерв'ю, фоторепортажі тощо [21, с. 101].

Отже професія журналіста характеризується динамічністю. Кожен день насичений безліччю подій, і навіть найнепомітнішу з них журналіст може перетворити на цікавий і корисний матеріал, який буде заслуговувати на широке обговорення. Крім цього, у сучасному світі важлива багатоаспектність, і від журналіста це також вимагається. Зараз справжній професіонал своєї справи повинен володіти знаннями і уміннями, що знадобляться йому в роботі. Як ми бачимо, журналіст повинен бути і редактором, і хорошим письменником, і фотографом тощо.

Оскільки ми говоримо про журналіста як суб'єкта професійної діяльності, варто наголосити на певних рисах професійного журналіста, які в змозі допомогти йому створити якісний інформаційний матеріал.

Треба зауважити, що не кожен бажаючий може стати співробітником ЗМІ. Адже журналістика – це не робота, а покликання, і, щоби побудувати гідну кар'єру в цій галузі, необхідно володіти рядом рис, які відрізняють фахівця від дилетанта. Це риси, які допомагають звичайним людям перерости в професіоналів, стати лідерами думок і бути затребуваними не тільки на ринку праці, а й серед громадськості [19, с. 45].

Отже професійний журналіст повинен володіти певними рисами, серед яких найважливіші:

1) комунікабельність. Уміння знаходити спільну мову з людьми відіграє важливу роль в отриманні інформації з перших вуст;

2) допитливість. Журналіста цікавить усе – тільки так він зможе створювати актуальні матеріали;

3) високі інтелектуальні здібності. Журналіст повинен бути освіченою людиною. Працівник медіа – це людина, яка багато читає, багато знає, багато розуміє і завжди думає. Знати все неможливо, проте цікавитися тими чи тими сферами життя – це залізне правило будь-якого журналіста;

4) уміння фільтрувати інформацію. Завжди треба знати, які дані корисні і цікаві, а які – лише марна трата часу;

5) літературні здібності. Журналіст зобов'язаний уміти красиво подати матеріал. Легкий, зрозумілий стиль, яскравий виклад, динамічне висвітлення ключових моментів – саме цими аспектами повинна характеризуватися кожна публікація [14, с. 230];

6) креативність. Написання текстів – це творчий процес, який вимагає оригінальності, незвичайного мислення;

7) винахідливість і кмітливість. Ці риси – найкращі помічники в пошуку тем і проведенні журналістських розслідувань;

8) ерудованість. Журналіст повинен уникати в тематику, в якій працює, і добре розбиратися в її тонкощах;

9) етичність. Важливо доносити правдиву і коректну інформацію, поважаючи як своїх співрозмовників, так і тих, кому інформація адресована [22, с. 161];

10) посидючість: писати треба щодня, аби не втратити майстерність;

11) аналітичний склад розуму. Важливо не просто зібрати інформацію, а й проаналізувати її, щоби читачі, глядачі та слухачі могли скласти власну думку, максимально близьку до об'єктивної;

12) харизма і багатий внутрішній світ. Журналіст – це завжди неординарна, цікава, харизматична особистість, із якою хочеться спілкуватися;

13) працьовитість. Без цієї риси неможливо досягти кар'єрного росту. Потрібно багато працювати, самовдосконалюватися, прокладати собі шлях професіонала, якого будуть поважати колеги і начальство;

14) сила волі. Кожен день прокидатися рано-вранці і намагатися встигнути зробити якомога більше роботи за день – досить важко. Журналіст за своєю суттю не може бути ледачою і пасивною людиною. Він повинен змушувати себе робити багато речей, які йому робити не хочеться;

15) бажання навчатися новому. Це означає не стояти на місці в своєму розвитку, цікавитися новим, мати загальні уявлення в різних сферах життя.

Варто зробити висновок, що журналістом можуть бути не всі. Є люди, які не люблять або не вміють грамотно і з задоволенням спілкуватися з людьми, дізнаватися від них корисну інформацію, заводити нові знайомства. Журналіст – екстраверт, який повинен хотіти бути в центрі подій. Звичайно, без працьовитості та твердого стрижня також не стати добрим журналістом.

1.2. Розвиток та сучасний стан довідкової літератури

Перед тим, як ознайомитися з історією становлення довідкової літератури та про її сучасний стан, варто розібратися у специфіці довідкової літератури.

Довідкове видання – це видання, де стисло викладені відомості з різних галузей знань наукового, науково-популярного або прикладного характеру для задоволення пізнавальних та інформативних потреб споживача [27].

Виклад відомостей у довідковому виданні характеризується стислістю, конкретністю, оперативністю пошуку потрібного матеріалу, лаконічністю, щільністю, правдивістю інформації.

Довідкові видання – це збір короткої загальної (універсальної) та галузевої інформації для широкого кола читачів, фахівців і аматорів.

У довідкових виданнях інформація подана у вигляді статей, які призначені для вибіркового читання [25, с. 64].

Особливою є мова викладу інформації у довідкових виданнях:

1) стислі, короткі речення, які наповнені інформативністю, щоби читач оперативно зміг відшукати й отримати корисну для нього інформацію за короткий час. Речення лаконічно спрощені для того, аби не забирати зайвий час у споживача;

2) понятійна точність, підкреслена логічність мови. Ці ознаки викладу матеріалу потрібні для забезпечення зрозумілості, конкретності, логічності поданої в довідковому виданні інформації;

3) зрозумілість мови передбачає відбір мовних засобів, що наділені рисами однозначності та здатністю найкращим чином висловити сутність поняття, тобто логічно оформити відомість про предмет, людину, подію, явище [26, с. 101].

Важливим є те, що в довідкових виданнях ретельно розроблений довідковий апарат (комплекс покажчиків, система посилань, виділені напівжирним шрифтом або курсивом слова та ін.), який дає змогу споживачу швидко знаходити потрібний для нього матеріал [24].

Довідкові видання (крім словників) містять у собі ілюстрації для кращого засвоєння та розуміння реципієнтами матеріал, який візуалізується за допомогою графічного й ілюстративного наповнення.

До довідкових прийнято зараховувати видання, де відомості розташовані в зручному для пошуку і швидкого віднайдення порядку.

Палітру довідкових видань становлять:

- 1) довідники;
- 2) словники;
- 3) енциклопедії.

Довідник – це довідкове видання, що має практичний і прикладний характер із інформативно наповненими статтями, які допомагають споживачу в повсякденному житті та несуть у собі пізнавальну, інформативну, прикладну функції [30, с. 110].

Довідники розраховані на вибіркоче читання і призначені для швидкого знаходження довідок із певних питань, якими цікавиться людина. Довідники зазвичай мають систематизовану структуру, заголовки в них упорядковані за певним принципом. Багато довідників забезпечуються допоміжними показниками (алфавітним, предметним, іменним та ін.) [23].

Довідник допомагає у різних питаннях, що стосуються наукової чи освітньої діяльності людини.

Довідник може містити таку важливу та корисну інформацію:

- 1) наукові матеріали з певної галузі знань;
- 2) відомості з різних сфер виробництва;
- 3) актуальні масово-політичні відомості;
- 4) відомості з певної навчальної дисципліни;
- 5) відомості на ті теми, які будуть необхідні в повсякденному житті людини;
- 6) матеріали статистичних даних;
- 7) інформацію про міста, регіони, музеї та туристичні місця [2, с. 237].

Отже, довідники мають на меті спростити пошук певних загальних або галузевих відомостей, поінформувати споживача корисними матеріалами, які знадобляться йому в науковій чи освітній діяльності або допоможуть у повсякденному житті.

Словник – це довідкове видання, яке містить упорядкований перелік мовних одиниць (слів, словосполучень тощо) з коротким їх поясненням та характеристикою [30].

Словники подають споживачу важливі відомості про події, відомих осіб, сучасний стан усіх галузей знань; подають тлумачення не зрозумілих для споживача термінів; надають відомості про призначення та роль певного слова у контексті мови.

Словники зазвичай слугують для роз'яснення певних мовних проблем та для подання важливої інформації:

- 1) інформація про історію слова, його походження та створення;
- 2) тлумачення іншомовних запозичених слів, які зайняли важливу роль у рідній для споживача мові;
- 3) пояснення слів певної історичної епохи;
- 4) відомості про написання слів та їх форм, яке закріпилося у мовній нормі;
- 5) правильність вимови слів;
- 6) подання синонімів, антонімів, неологізмів, аргонізмів, історизмів, архаїзмів [31, с. 234].

Отже, словник – це книга, яка містить зібрання слів (чи морфем, словосполучень, ідіом і т. д.), розташованих за певним принципом, і дає відомості про їх значення, вживання, походження, переклад іншою мовою або інформацію про поняття і предмети, про діячів у яких-небудь сферах науки, культури й освіти.

Розглянувши проблематику словників, можна зробити такий висновок: людина повинна звертатися до словників не тільки в якійсь певній життєвій ситуації, коли її застали зненацька через її незнання елементарних речей, а і для забезпечення своєї належної освіти та самоосвіти, які у наш час цінуються понад усе.

Енциклопедія – це один із видів довідкових видань, що містить в узагальненому вигляді основні відомості з однієї або всіх галузей знань і практичної діяльності. Ці відомості викладені у вигляді коротких статей,

розташованих в алфавітному або систематичному порядку. Енциклопедія включає в себе узагальнений збір певних знань, які правильно упорядковані та стисло подані [15, с. 154].

Завдання енциклопедії – в тексті запланованого обсягу представити читачеві систематизоване зведення знань із усіх (універсальна енциклопедія) або з однієї галузі знання (спеціалізована енциклопедія).

Важливими вимогами до енциклопедії є стислість викладу, концентрація фактичного матеріалу, його точність [29].

За структурою основного тексту енциклопедії можуть бути алфавітними або систематичними. Існують також енциклопедії зі змішаною структурою: систематично-алфавітні й алфавітно-систематичні. У таких виданнях важливу роль відіграють великі оглядові статті, які розміщені до або після алфавітної словникової частини.

Статті енциклопедії взаємопов'язані та становлять єдиний комплекс, що відображає систему накопичених знань із питань, які висвітлюються у виданні. Комплекс статей – це система органічно пов'язаних між собою розділів. Найважливішою вимогою до основного тексту енциклопедії є системність представлених відомостей [28, с. 161].

Матеріал у енциклопедії підбирається цілеспрямовано, при цьому повинно забезпечуватися комплексне висвітлення як окремого явища, події, предмета, так і їх сукупності. В енциклопедії важлива достовірність, науковість, відповідність до сучасного рівня знань.

За характером інформації виокремлюють такі енциклопедії:

1) універсальна – містить відомості з усіх сфер діяльності людини і належить, як правило, до науково-популярних енциклопедій;

2) спеціалізована – присвячена окремій галузі знання і може належати як до наукових, так і до науково-популярних і популярних енциклопедій;

3) регіональна – відображає відомості щодо будь-якої країни, географічного регіону.

До складу апарату енциклопедії входять (крім вихідних відомостей): супровідна стаття (передмова тощо), список скорочень і умовних позначень, система посилань, допоміжні покажчики, бібліографічний апарат, зміст.

У всіх енциклопедіях є передмова від укладачів (редактора, видавництва, редакційної колегії), де подаються загальні роз'яснення про характер і цілі видання та рекомендації з використання [18].

Важливий елемент апарату енциклопедії – це допоміжний покажчик, який є обов'язковим. Вид допоміжного покажчика, обраний для конкретного видання, залежить від тематики і виду енциклопедії, а також способу розташування статей. Іноді в енциклопедіях використовується система покажчиків (іменний, тематичний, предметний). Допоміжний покажчик може бути єдиним, який поєднує в собі предметний та іменний покажчики [15].

Бібліографічний апарат енциклопедії включає пристатейні бібліографічні списки рекомендаційного характеру з конкретного питання.

Отже, енциклопедії – це невід'ємна допоміжна одиниця кожної людини для її самоосвіти, наукової діяльності, пізнання цього світу в цілому або в поглибленні знань у більш конкретних, вузькоспеціалізованих галузях науки й освіти.

Розібравшись у специфіці та характеристиках довідкової літератури, варто ознайомитися з її розвитком і сучасним станом.

Перші роботи, що мали певні ознаки довідкової літератури, з'явилися в Китаї в XII–X ст. до н. е. У цей час розроблялися збірники, які представляли собою антології відомих літературних творів у поєднанні зі специфічними особливостями словникових видань [9].

Найбільш ранньою енциклопедією з нині відомих зазвичай називають працю Спевсіппа, племінника й учня Платона. Спевсіпп виклав ідеї свого дядька в серії статей із природознавства, математики, філософії тощо.

Родоначальником жанру європейської енциклопедії вважають римського письменника і науковця Марка Теренція Варрона. Його «Дисципліни» відбили і з'єднали знання з гуманітарних та природничих наук, практичні досягнення

людства, історію богів і біографії знаменитих греків і римлян. Також у своїй праці Варрон дав широкий спектр знань із медицини та архітектури.

Треба зауважити, що найзначнішим твором енциклопедичного жанру стала «Природна історія» Плінія Старшого (давньоримський письменник-ерудит). Він самостійно склав 37 книг, що містили відомості з астрономії, географії, ботаніки, зоології, медицини, фізики, хімії, техніки й архітектури. Поряд із відомостями науково-прикладного характеру Пліній помістив тут же запозичені з більш ранніх творів анекдоти та розповіді. Ця праця протягом наступних півтори тисячі років слугувала найважливішим джерелом для підготовки інших творів відповідного жанру [20].

Поняття «енциклопедія» з'явилося в античності на позначення сукупності тих обов'язкових відомостей, якими повинна була опанувати вільна людина. До цього «кола знань» уходили «сім вільних мистецтв», об'єднаних в два ступені: «тривіум» (граматика, риторика, логіка) та «квадріум» (арифметика, геометрія, астрономія й музика). Всі інші знання вважалися практичними відомостями та в сферу так званої високої науки не входили. Опанування знаннями обох ступенів належало до освіченого кола суспільства. До позначення довідкового жанру термін «енциклопедія» не застосовувався й не зустрічався в назві творів.

Уперше термін «енциклопедія» згадується в передмові до трактату «Про речі, до яких треба прагнути, і про ті, яких варто уникати» Джованні Валла (італійський письменник), який сам схарактеризував свою працю як енциклопедію.

Також треба торкнутися теми сучасного стану довідкової літератури та її перспектив розвитку.

Дослідивши асортимент у окремих книгарнях та онлайн-крамницях, можна сказати, що довідкова література – перспективний вид літератури, який і далі набуває популярності. Довідники й енциклопедії характеризуються високими темпами поширення. Це зумовлено декількома причинами. Наприклад, бажанням читачів отримувати нові знання чи закріплювати набуті знання за допомогою таких видань. Також причини зростання асортименту

довідкових видань зумовлені закріпленням науково-технічних відкриттів у галузевих довідкових виданнях. І, нарешті, популяризація довідкових видань базується на підвищенні вибірковості фахівців та читачів до споживаної інформації, на зростанні культурного та освітнього рівня.

Крім цього, ми бачимо, що удосконалюється техніка створення універсальних і галузевих довідників, з'являються нові види носіїв інформації. Отже, читати довідкові видання стає все простіше, та цільова аудиторія розширюється.

Крім того, зі встановленням міжнародних економічних, культурних та наукових зв'язків між країнами великого поширення набули міжнародні довідкові видання. Наприклад, «Statistical yearbook» (це універсальне видання), довідник продовольчих організацій ООН «Production yearbook» (це галузеве видання). Тут доречно згадати і про довідкові праці економічних комісій ООН у великих регіонах світу (в Африці, Європі, Азії та на Далекому Сході).

Отже, як можна побачити, витоки довідкової літератури зародилися ще до нашої ери та є актуальними й зараз, оскільки в усі часи довідкові видання цінувалися та масово поширювалися для задоволення потреб людства. Отже, знання історії виникнення енциклопедичного жанру дають можливість яскраво ілюструвати еволюцію зародження довідкової літератури.

1.3. Специфіка і роль довідників у роботі журналіста

Належні умови для роботи журналіста мають важливе значення для результативності його праці та безпосередньо впливають на творчий процес.

Професійний журналіст під час підготовки чергового матеріалу повинен подбати про те, щоб інформація була повною, корисною і добре відпрацьованою. Він зобов'язаний вникнути в суть справи якнайкраще, аби представити реципієнтам якісно виконану роботу.

Журналіст – частина великої та складної комунікативної системи, він споживач і водночас творець інформації. Власне, створення нової інформації

відбувається і за допомогою «перетравлення» журналістом інформації уже створеної, чинної, тобто за допомогою осмислення й використання її в журналістському творі [17, с. 68]. Тому для нормальної роботи, успішного випуску періодичного видання (так само, як і для підготовки теле- чи радіопередачі) журналіст має бути забезпечений достатньою, достовірною і сучасною інформацією, необхідною для грамотного виконання своїх професійних функцій.

Робота журналіста тісно пов'язана з інформаційною сферою. Щоби виконувати головний функціональний обов'язок – продукувати інформацію у певних комунікативних формах для масового споживача, – треба володіти чималим масивом первинної інформації з різних галузей суспільного життя (фактів, прикладів, цифр, статистичних даних, подієвих моментів тощо), які осмислюються, аналізуються, вибудовуються в певній послідовності та використовуються для підготовки журналістського твору. Частина такої інформації журналіст бере безпосередньо з життя, а багато з того, що йому може стати в нагоді, є в довідковій літературі, а саме – в довідниках.

Довідкова література – надійний помічник при написанні чи редагуванні твору. Навіть коли в редакції є вміло дібрана книгозбірня та добре налагоджена система інформаційної служби, під рукою журналіста мають бути найнеобхідніші довідкові матеріали – без цього продуктивно працювати важко.

Після опрацювання специфіки довідкових видань, можна зробити висновок: у довідниках є відомості з усіх сфер життєдіяльності людини (корисні та цікаві факти з гуманітарних і точних наук, історії, філософії, мистецтва тощо).

Варто також звернути увагу на те, що авторитетність джерела – серйозна проблема для журналіста. Факти – річ суб'єктивна. Це добре видно, наприклад, коли висвітлюють військові дії авторитетні інформаційні агентства протилежних сторін. Тому доводиться вірити найбільш поширеній серед відповідної аудиторії думці.

Якщо доводиться спростовувати загальноприйняту істину в публікації, то це треба робити доказово, щоби читачі, не вагаючись, стали одностайними

журналіста, тобто зробити свою версію подій найбільш поширеною. Тут авторитет довідників та інших джерел заснований на тому, що вони є збірниками найбільш поширених уявлень про світоустрій [21].

Крім цього, для журналіста вкрай важливим є отримання інформації швидко й у зручному форматі, адже написання одного журналістського матеріалу часто потребує аналізу великого обсягу документів. Тому бажаною для журналіста є можливість звертатися до довідкового видання, де інформація викладена структуровано та стисло.

Оскільки тема дипломної роботи – «Створення довідника для журналіста – автора літературно-мистецьких публікацій», доречно навести дані про мистецьку журналістику й особливості та проблеми довідкової літератури для мистецьких журналістів.

Останніми роками журналістика стала локалізуватися, утворюючи групи фахівців, які почали спеціалізуватися в різних напрямках роботи, зокрема й у галузі культури. З'явилися журналісти, які готують як загальнодоступні й загальнозрозумілі для масового читача матеріали, так і тексти для спеціалізованих журналів, призначені для людей, котрі цікавляться тим чи тим соціальним явищем, сферою діяльності, дозвілля [19]. Наприклад, це журнали про архітектуру для людей, які працюють у цій галузі, або періодичні видання про живопис для художників чи авторів про малярство. Отже, мистецька журналістика набула самостійного статусу та можливості існувати в локальних, професійно орієнтованих виданнях. Відповідно, у теперішній реальній журналістській сфері є фахівці, які позиціонують себе як кіножурналісти, музичні журналісти, театральні журналісти чи художні журналісти.

Мистецька журналістика – це особливий вид журналістських матеріалів, побудований на глибокому соціо-культурному аналізі тексту, а також на виявленні закономірностей розвитку мистецтва. Зазвичай таке явище притаманне для публікацій, у яких піднімаються питання історії, проблеми, тенденції чи перспективи розвитку культури.

Першочергове завдання мистецької журналістики пов'язане з мистецтвом і творчістю. Також – із окремими людьми й установами, які працюють у сфері мистецтва та творчості або сприяють їхньому розвитку.

Як правило, під мистецтвом мають на увазі літературу, образотворче мистецтво, музику, оперу, балет, кіно, театр, танок, фотографію, архітектуру, скульптуру та дизайн. Вони охоплюють як «високу культуру» (багато традиційних форм мистецтва), так і «масову культуру» [40].

Мистецька журналістика була одним із методів обговорення та прилучення публіки до мистецтва протягом більше століття. Такі журнали про візуальне мистецтво, як «The Studio», створені в 1890-х роках, давали уявлення про експонати та зразки сучасного мистецтва XIX століття. У всьому світі журналісти писали про танці, архітектуру, образотворче мистецтво та ремесла, щоби познайомити читачів із культурою й мистецтвом.

Особливість такого виду журналістики зосереджена на впровадженні прогресивних ідей. Тільки в такому вигляді могло маскуватися інакодумство, наприклад в умовах тотальної цензури ще століття тому.

Тепер мистецька журналістика набула вагомого поширення завдяки впливу розвитку технологій, таких як соціальні мережі. Наприклад, виступи тепер транслюються у прямому ефірі, а зображення можуть бути миттєво завантажені [40].

Специфікою цього виду журналістики є його трансформація в нові жанри та види, адаптація до іншої публіки й інноваційних технічних засобів.

Наприклад, мистецька журналістика проникає у блогерське середовище та стає темою для обговорення молоді. Тут варто згадати ютуб-канал «BadComedian», де провадиться повноцінна критична діяльність через кіноогляди. Глибина аналітики, яскраве авторське «Я», серйозність поставлених проблем – усе це свідчить про високу якість відеорецензій, що збігається із критеріями оцінки художньої критики. Формат і подання матеріалу кардинально відрізняються від того, що ми звикли бачити на сторінках серйозних видань [38].

Отже, підбираючи відповідні сучасні мовні засоби та методи подання авторської позиції, мистецька журналістика розвивається і видозмінюється. У цьому полягає її специфіка.

Проблеми у мистецькій журналістиці також є. У той час, коли ми все більше осягаємо світ через мистецтво й образи, журналісти, які знаються на візуальній культурі, стикаються із критичним моментом зміни поколінь і незахищеності. Оскільки медіакомпанії дедалі частіше звільнятимуть журналістів, зробити аргументи на користь мистецької журналістики досить складно. Письменниця «The Boston Globe» Джені Остерхелдт, яка широко досліджує культуру, зокрема образотворче мистецтво, сказала в одному з інтерв'ю: «За свою кар'єру я втратила понад 100 колег через звільнення. Хотілося б, аби це було перебільшенням» [36].

Також буде доречним навести дані опитування, проведеного Національною програмою журналістики мистецтв у Колумбійському університеті у 2017 році. Воно включило понад 100 запитань, що стосуються проблем літературно-журналістської діяльності. За даними цього опитування, близько 30% респондентів професійно пишуть про мистецтво понад 20 років. І хоча такий тривалий термін перебування вказує на певну стабільність у цій галузі, він також може вказувати на відсутність можливостей для просування по роботі. Менше третини журналістів продовжують свою роботу на постійній основі у штатному розкладі. Близько двох третин — фрілансери, багато з яких працюють у кількох журналах, і переважна більшість із них працюють без контракту. Серед тих, хто має штатну роботу, менше одного з 10-ти відчували себе «в повній безпеці» на своїй посаді. Третина всіх респондентів повідомляють, що їхня робота «зовсім не безпечна» [37].

Ще одна проблема мистецької журналістики — брак професіоналів своєї справи. Якісно писати про мистецтво, не розуміючись на мистецтві, неможливо. Будь-яка гуманітарна освіта побудована на накопиченні досвіду, на відміну від природничо-наукової, яка побудована на експерименті та доказах. Тому найважливіше для мистецького журналіста — начитаність і наочність. Загалом

художня журналістика завжди вважалася напрямком, що передбачає не лише задатки журналізму, а й мистецтвознавчу підготовку, дотримання етичних традицій і таланту письменника.

У розрізі цього питання можна згадати дискусію, яка провадилася в рамках проєкту «Арт-журналістика. Погляд у майбутнє», що реалізувався відділенням Асоціації журналістів і Некомерційним партнерством сприяння реалізації культурних проєктів у Санкт-Петербурзі.

Професор Вищої школи журналістики, доктор мистецтвознавства, член Санкт-Петербурзького союзу художників Елеонора Глінтерник зауважила: «Дуже важлива у сучасній журналістиці культура подання матеріалу. Наприклад, найчастіше в репортажах з відкриття пам'ятника чи меморіальної дошки журналістові навіть на думку не спадає назвати ім'я автора роботи, яку відкривають. І це не недолік ефірного часу, а недолік професійний» [38].

Також варто наголосити на ще одній проблемі – браку довідкових видань, – аби краще зрозуміти доцільність розробки проєкту.

Для кожного виду діяльності є свої методи економії часу. При написанні журналістських матеріалів у арт-виданні таким способом є використання довідкових видань і довідкового апарату книг (наприклад, довідники стилів і представників сучасного мистецтва чи довідники технік малювання). Працюючи над статтею, заміткою, інтерв'ю й у багатьох інших випадках з'ясування й уточнення різних питань, подій, фактів, понять, термінів, обов'язковим є залучення довідкової літератури.

Однак існує проблема браку довідкових видань для мистецьких журналістів.

Варто зазначити, що довідникова справа в Україні має давню традицію і чималі здобутки. Вона представлена широким спектром довідників – від багатотомних загальних до одностомних вузькогалузевих:

1. «Пунктуаційний словник-довідник». Пропонований довідник – перше видання такого типу, створене на українському мовному матеріалі.

2. «Дивовижний Київ». У цьому виданні можна знайти відомості про основні історичні події, відомих і талановитих жителів, мистецтво, культуру, спорт, літературу, традиції й навіть улюблену вуличну їжу Києва.

3. «Проект “Україна”. Архітектори, виконроби, робітники». Це вдала спроба показати українцям здобутки, успіхи та різноманітність реальних, живих творців просторів, у яких ми живемо.

4. «Екзотичні дерева, кущі та ліани в ландшафтах України». Довідник має на меті познайомити нас із найпопулярнішими серед провідних дизайнерів світу декоративними рослинами, які ще недавно вважалися екзотичними та не пристосованими до клімату нашої країни.

5. «Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана» – візуалізований довідник, спрямований допомогти усім, хто вивчає та вдосконалює свою українську мову.

Однак, незважаючи на те, що в Україні є багато довідникових видань, невеликий їх відсоток становлять довідкові видання на тему сучасного художнього мистецтва. Проаналізувавши здобутки українських довідникових видань, можна зробити такий висновок: довідники, в основному, зосереджені на питаннях філософії, історії, політології та державознавства. Є довідники, які стосуються тем туризму, культурології та мистецтва, проте їх значно менше.

Також було проаналізовано сучасний ринок довідникових видань на прикладі книжкової онлайн-крамниці «Книгарня “Є”», щоби зробити висновок щодо доцільності та багатства вибору сучасних мистецьких книг.

У каталозі товарів є розділ із довідковою літературою, де представлені видання у таких галузях: анатомія, економіка, біологія, транспорт і електротранспорт, культурологія, спорт. Також є кілька універсальних енциклопедій, наприклад «Українська мала енциклопедія». Не знайдено жодного видання, присвяченого стилям сучасного мистецтва або сучасним художникам.

Крім того, було проаналізовано інтернет-крамницю «Yakaboo» – найбільшу в Україні крамницю книг і подарунків.

Каталог книг тут уміщує в собі:

1. Художню літературу (4464 книг).
2. Книжки для батьків (2763 книги).
3. Хоббі й дозвілля (1156 книг).
4. Медичну літературу (722 книги).
5. Релігійну літературу (344 книги).
6. Бізнес-літературу (340 книг).
7. Психологічну літературу (246 книг).

І тільки 112 книг – це книги на тему мистецтва, фотографії та культури.

Сучасний стан енциклопедичної справи в Україні показує необхідність створення галузевих довідників у сфері сучасного мистецтва та культури, які би врахували досвід попередніх довідникових видань і водночас були доступними, зручними та цікавими.

Отже, мистецька журналістика багатогранна. Мистецька журналістика – це не лише матеріали про мистецтво, а й можливість професіонала сформувати уподобання суспільства, утверджувати нові культурні цінності, формувати класичні традиції.

Однак у художній журналістиці є і свої проблеми. Складність полягає у бракові професіоналів – щирих ентузіастів своєї справи, а також у відсутності гарантії стабільності на роботі. Через це окремим журналістам доводиться робити вибір на користь іншої сфери діяльності або переходити на новий, більш сучасний і оплачуваний, рівень журналістської роботи – наприклад, ставати тематичним блогером.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дипломної роботи ми занурилися в професію журналіста і дізналися про її специфіку й особливості.

Ми дізналися, що журналіст сьогодні може похвалитися багатьма перевагами та широкими можливостями: це цікаві знайомства, освоєння нових професій, отримання корисних відомостей кожного дня, існування у центрі подій, створення новин для аудиторії.

Журналіст – це, насамперед, людина, яка створює новини. Вона формує інформаційне поле, в якому живе суспільство. Дізнаватися першим, що сталося в світі, обробляти інформацію, готувати на її основі матеріал, редагувати і, нарешті, випускати новини – головні завдання журналіста.

Аби якісно й на належному рівні їх виконувати, потрібно мати певний склад характеру. У цій професії важливі комунікабельність, бажання спілкуватися з різними людьми, екстравертність – без цих рис неможливо дізнаватися цікаву інформацію першим. Крім того, потрібно мати високі інтелектуальні та літературні здібності, бути зацікавленим отримувати знання щоденно – тільки так можна навчитися робити новини, з якими захочеться ознайомитися.

Звичайно, є ряд завдань, які виконує журналіст щодня. Ці завдання різнопланові, складні, вимагають умінь у різних сферах життя. Справжній журналіст повинен знати, як викласти матеріал на інформаційні портали і сайти; вміти проводити інтерв'ю та розшифровувати його; коментувати репортажі; робити якісні фоторепортажі; писати статті тощо. Отже, щоби працювати журналістом, потрібно дотримуватися правил, виконувати багато завдань і мати відповідні риси. Журналіст – це людина, яка може вплинути на людей, надавши певні відомості, а отже, він повинен завжди відчувати відповідальність за свої дії.

Також ми зрозуміли, що мистецька журналістика – сфера масмедіа, де проблеми культури та мистецтва розглядаються у широкому контексті, призначеному для формування громадської думки та задоволення інформаційних потреб масової аудиторії.

Мистецька журналістика представлена безліччю різних жанрів. Література, театр, образотворче мистецтво, музика, кінематограф, музейно-виставкова діяльність – це все сфера інтересів арт-журналістики. Головна особливість мистецької журналістики полягає в тому, що від журналіста, який працює в цій галузі, вимагаються глибоке знання предмета, культурологічне мислення та реакція на запити масової аудиторії.

Специфікою цього виду журналістики є його трансформація в нові жанри та види, адаптація до іншої публіки й інноваційних технічних засобів.

Проблеми мистецької журналістики пов'язані із браком професіоналів своєї справи, частим звільненням журналістів і браком довідкових видань для арт-журналістів.

Також розглянуто особливості довідкової літератури, зокрема – словників, довідників та енциклопедій.

Проаналізовано, що довідкові видання є корисним помічником у житті людей, не залежно від того, у якій сфері знань вони більш обізнані. Усі видання довідкової літератури відіграють важливу роль у суспільстві. Величезне значення в процесі творення має здатність людини до самоосвіти й до знаходження потрібної інформації, якої бракує. У цьому плані роль довідникових видань незамінна.

Також розглянуто окремо специфіку довідників як виду довідкових видань. Довідник містить в узагальненому вигляді основні відомості з однієї або всіх галузей знань і практичної діяльності. Ці відомості подані у вигляді коротких статей. Завдання довідника – в тексті запланованого обсягу представити читачеві систематизоване зведення знань з усіх або з однієї галузі знання. Вони можуть дати коротке визначення і мінімум важливої теорії. Основне завдання довідників – допомогти знайти точну інформацію з тієї галузі знань, якою цікавиться споживач. При цьому на перший план виходить зручність, за якою складено видання. Своєю чергою, головним завданням, яке стоїть перед користувачем довідників, – уміти правильно користуватися виданням та швидко знайти те, що потрібно.

Також проаналізовано роль довідників у роботі журналіста.

Зроблено висновок, що для журналіста є важливим отримання інформації швидко й у зручному, стислому форматі, адже написання одного журналістського матеріалу часто потребує аналізу великого обсягу документів.

Крім того, журналіст часто стикається із проблемою «дедлайну», тобто йому вкрай важливо закінчити роботу над матеріалом до призначеного терміну.

Тут також можуть допомогти довідникові видання, адже журналіст не може собі дозволити витратити багато часу на пошук потрібної інформації в різних джерелах.

Також робота над фактичним матеріалом, який завжди повинен бути правдивим і достовірним, дуже складна. На сайтах і різних інформаційних порталах можна знайти все, що необхідно, але за правильність ніхто не ручається. Знову ж, довідники можуть допомогти журналісту в цьому.

Отже бажаною для нього є можливість звертатися до довідникового видання, де інформація викладена структуровано та стисло.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ПРОЄКТУ «МИСТЕЦЬКІ ТЕЧІЇ В ЖИВОПИСІ ХХ–ХХІ СТ.»

2.1. Концепція створення довідника для журналіста – автора літературно-мистецьких публікацій

Довідники відіграють важливу роль у сучасному житті людей не тільки як книга, яка містить систематизовану інформацію з різних галузей знань, а й як предмет пізнання світу, засіб отримання цікавої інформації. Прийнято вважати, що довідниковими виданнями цікавляться здебільшого діти, які за їх допомогою знайомляться з новими предметами та явищами, що їх оточують. Однак зараз це твердження є хибним, оскільки такі видання широко використовуються і серед дорослих людей, і теми, які в них висвітлюються, відповідають цільовій аудиторії.

Існує чимало сфер, які є актуальними в наш час, серед яких є і мистецтво. Мистецтво відіграє пізнавальну, виховну, комунікативну роль у формуванні людини. З давніх часів мистецтво допомагало людині усвідомлювати й перетворювати дійсність, представляючи її в образах і тим самим пов'язуючи її в єдине ціле. При цьому в людини сформувалося абстрактне й образне мислення, розвинулася фантазія. У сучасному образотворчому мистецтві існують різні напрямки. Автори окремих напрямків наділяють свої роботи «глибоким» сенсом, який насправді є тільки формою, що відображає особисті переживання і швидкоплинні почуття творця.

Зважаючи на те, що мистецтво є важливою сферою в нашому житті, «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.» є актуальним виданням, яке допоможе суспільству отримати нові знання у сфері мистецтва. Мистецтво є породженням нових стилів та їх представників, які для багатьох можуть бути не відомі. Однак

«Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.» має на меті познайомити читача зі сферою мистецтва та його родоначальників.

Видання містить кольорові зображення, які є прикладом того, що створюють люди, використовуючи мистецтво як спробу донесення своїх ідей у сучасний світ. Великий вміст ілюстративного матеріалу робить видання яскравим і виокремлює його серед інших.

Мета проєкту – створити довідник сучасних мистецьких течій у живописі, який стане пізнавальним як для прихильників цієї сфери, так і для людей, далеких від даної сфери, які прагнуть отримати певну інформацію в незвичайному для цього форматі.

Основний концепт видання – поєднати інформацію про течії в живописі з їх основоположниками та представниками. Також видання має на меті викликати приємне враження про стан та розвиток мистецтва, наштовхнути на створення чогось свого.

У попередньому розділі йшлося про те, що довідник допомагає у швидкому пошуку потрібної для людей інформації, збагачує знання і дає матеріал для самоосвіти. У цьому розділі буде зроблено акцент на тому, як довідникове видання, а особливо «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.», може допомогти конкретно в журналістській справі.

Варто почати з того, що ерудиція – професійна риса журналіста. Він повинен багато знати, легко орієнтуватися в різних напрямках науки і сучасного виробництва, культурних течіях і громадських рухах, людській психології та природних явищах.

Однак жодна людина не може знати все. Тому для журналіста часом важливіше знати джерело інформації: де і як максимально швидко й точно він може отримати роз'яснення на тему, що його цікавить.

Із самого початку, готуючись до майбутньої професійної діяльності, журналіст повинен навчитися працювати з довідковими виданнями. Їх існує чимало з будь-якої галузі знань; вони зберігаються в спеціалізованих і фундаментальних бібліотеках та у книжкових крамницях. Формування власної

професійної бібліотеки журналіста має починатися з базових довідників [42]. Саме там у стислій і доступній для всіх формі розміщені найголовніші відомості про наукові відкриття, історю, здоров'я людини, культуру, кінематограф, мистецтво тощо. Для поповнення знань із мистецтва якраз і створений довідник «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.».

Звичайно, довідкові видання стануть у нагоді журналісту й у тому разі, коли він уже працює, наприклад, у тематичному журналі. Адже журналісту, як правило, необхідна Велика Медична енциклопедія, якщо він готує матеріал на медичну тему; Дитяча енциклопедія, якщо він працює в дитячій пресі. У цьому ж ряду стоїть двотомний «Кінословник» – незамінний довідник для рецензентів.

За такою логікою, щоби писати статті про світові тенденції, сучасних скульпторів чи художників, необхідні відповідні знання в цій галузі. Журналіст повинен ретельно готуватися до написання статті або іншого матеріалу. Він повинен наводити відповідні приклади, порівняння, знати важливі імена, назви картин і дати.

Якщо людина хоче займатися арт-журналістикою і критикою, то варто навчатися весь час, тому що це специфічний вид роботи в медіа. Журналісту-культурологу не обов'язково мати мистецтвознавчу освіту, але розбиратися у предметі потрібно [26]. Тільки людині, яка знає предмет на глибокому рівні, дозволено ділитися думкою й оцінками. Для цього йому також потрібен, зокрема, довідник «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.».

Це видання також може підвищити ефективність журналістської роботи. Мається на увазі економічна ефективність: мінімізація витрат ресурсів. У журналістиці головний ресурс – це час. Цей довідник створений, аби журналіст міг устигати зробити більше за однаковий проміжок часу, оскільки це довідкове видання покликане допомагати у швидкому пошуку інформації.

2.2. Тематичне наповнення та технічні характеристики довідника

Довідкові видання є популярним напрямком у книговидаванні в усьому світі, тому що люди прагнуть отримувати нові знання з різних сфер життя, які їх можуть зацікавити. І навіть незважаючи на можливий занепад видавничої справи, видання довідників, словників і енциклопедій активно розвивається. Саме тому, після ознайомлення з іншими довідниками, ми вирішили створити власний довідник «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.», оскільки він може бути актуальним для суспільства.

Важливим є тематичне наповнення довідника, його художньо-технічні характеристики та структурна побудова [4, с. 127]. Тому варто зупинитися на цьому.

Структура довідника:

1. Зміст видання.
2. Стаття «Від автора».
3. Основне тематичне наповнення – 4 розділи.
4. Довідковий апарат видання.
5. Список використаних джерел.

Зміст довідника представлений чотирма розділами – Франція, Італія, Китай і Україна. Підрозділи – це назви течій живопису, які прив'язані до тієї чи тієї країни. Біля кожного розділу праворуч розташовані яскраві ілюстрації, щоби зацікавити читача дізнатися інформацію про ці країни.

Стаття «Від автора» – це передмова, в якій пояснюються цілі, особливості змісту довідника. Також ця передмова розширює відомості читача про завдання і концепт видання.

Особливістю **основного тематичного наповнення** є інформація про чотири країни та стилі живопису, представлені в кожній із них.

Перший розділ нашого довідника – Франція. Складнощі розвитку художньої культури ХХ століття яскраво простежуються в мистецтві Франції, саме тому ми обрали цю країну для дослідження. У французькій культурі ХХ століття для мистецького напрямку характерна безперервна лінія розвитку.

У цьому розділі відбувається знайомство читача з такими стилями мистецтва: фовізм, імпресіонізм, неоімпресіонізм та постімпресіонізм. Тут також представлені відомості про кожен стиль мистецтва: його становлення, проблеми розвитку, сучасне становище й особливі характеристики стилю.

Також є відомості про художників, які репрезентують світові ці стилі мистецтва. Ми стисло торкнулися біографії художників, що їх поєднувало між собою, як вони могли взаємодіяти один із одним і в чому була різниця у підході до творчості. Ця різниця також стосується становлення, виховання та способу життя художників. Ми згадали таких митців, як Анрі Матіс, Рауль Дюфі, Амадео Модільяні, Едуард Мане, Клод Моне, Едгар Дега, Поль Сіньяк, Сіра Жорж-П'єр, Поль Сезанн, Вінсент Ван Гог та Поль Гоген.

Аби краще розібратися у творчості художників і у тому, чим одна течія відрізняється від інших, у довіднику представлено багато ілюстрацій із визначними картинами. Ми намагалися вибрати саме ті картини, які справлять найповніше враження на читачів (це стосується всіх ілюстрацій у довіднику): картини яскраві, характерні для своєї течії живопису, описують настрій дійсності свого часу, а також описують характер самого художника, який намалював картину. У цьому розділі представлені як найвідоміші, найпопулярніші картини, так і ті, про які багато хто може не знати. Це пов'язано із завданням створення самого довідника: ми хотіли не тільки освіжити знання у цій галузі, а й дати новий матеріал для вивчення.

Другий розділ довідника – Італія. Ми торкнулися кількох важливих етапів розвитку мистецтва в цій країні. Кожен із цих етапів приніс свої плоди: він подарував світові нових талановитих художників, незвичайні стилі мистецтва, нове бачення творчості та мистецтва загалом.

У цьому розділі надається інформація про такі течії живопису: футуризм, метафізичний живопис, трансавангард, спаціалізм та новеченто. Ми пояснили, чому ці стилі називаються саме так, звідки походить назва і в чому полягає їхня новизна. Ми також розповіли про кожен зі стилів: чим вони відрізняються, у

чому їх особливість і специфіка, які твори мистецтва характерні для того чи того стилю і чому вони всі вийшли за межі не відомих раніше італійських стилів.

Тут представлені найконтрастніші та найяскравіші картини, які мають особливо запам'ятатися читачеві. В них простежуються історія й течії відповідного періоду в живописі Італії. Художники, про яких ми згадали в цьому розділі: Луїджі Руссоло, Джіно Северіні, Джорджо де Кіріко, Карло Карра, Маріо Сіроні, Енріко Прамполіні, Марко Банйолі та Лючіо Фонтана. Ми поділилися окремими біографічними даними про художників, про їхнє становлення, переломні моменти в житті та етапи визнання їхньої творчості в Італії, а потім – у всьому світі. Ми обрали саме цих представників італійського мистецтва, оскільки вони зробили найбільший внесок у історію італійського живопису. Вони продемонстрували світові, що Італія може бути значним чинником у розвитку мистецтва.

Третій розділ – Китай. Ми вирішили обрати третьою країною для розгляду саме Китай, оскільки ХХ століття стали для Китаю найважливішим випробуванням на міцність: країна вступила в епоху змін небаченого досі масштабу.

У цьому розділі ми торкнулися важливих історичних подій, таких як Сінхайська революція та період «100 шкіл». На цьому варто зупинити увагу читачів, оскільки ці події безпосередньо пов'язані з формуванням мистецтва Китаю. Також варто наголосити на тому, що до ХХ століття більшість китайських художників належали до кола придворної знаті, а після подій, зазначених у розділі, живопис остаточно «пішов у маси».

Теми, які ми розглянули: китайські школи живопису, гохуа і цинічний реалізм. Вони – нові для нас течії мистецтва. Це пов'язано з тим, що ми лише віддалено знайомі з культурою Китаю та її новим періодом трансформації наприкінці ХХ століття.

Для картин, які представляють зазначені течії, характерним є радикальний відхід від традицій і неймовірна жанрова імпровізація. Саме це ми і хотіли

передати за допомогою ілюстративного матеріалу. Кожна картина має свій характер, свій настрій – цей настрій корелює з настроєм суспільства того періоду.

Митці, про які ми говоримо в цьому розділі: Цзинь Шані, Ці Байші, Лі Кежань, Юе Мінцзюнь та Фан Ліцзюнь. Ми надали читачам окремі факти з біографій художників, аби уявлення про них стало більш чітким. Також дуже важливо знати риси характеру, які переважають у художників, щоби краще розуміти їхнє мистецтво. Наприклад, окремі з них повністю відмовилися від національної традиції в образотворчому мистецтві, а для Китаю традиції – головний стовп культури. У роботах художників простежується бунт, неприйняття політики та багатовікових засад.

Четвертий розділ – Україна. Ми зупинилися на нашій країні через кілька причин. По-перше, українці повинні знати більше про свою культуру, мистецтво та сучасні течії.

Крім того, події, що передували становленню нових художників і стилів сучасного мистецтва, цікаві самі по собі. Стан сучасного образотворчого мистецтва України тісно пов'язаний зі складними процесами формування національної державності після оголошення незалежності. Справа в тому, що українські художники отримали розлогі можливості для розширення творчих горизонтів і повної реалізації своїх здібностей саме завдяки незалежності та подіям, які відбувалися після цього.

Теми, з якими ми знайомимо читачів у цьому розділі: мистецтво у незалежній Україні, концептуалізм і гіперреалізм.

Підбираючи картини для цього розділу, ми хотіли підкреслити тенденцію, яка простежується майже у всьому сучасному мистецтві України. Отже, картини мають говорити читачам про те, що результатом усіх змін став інтерес українських митців до власної історії та вітчизняних мистецьких традицій. Творчість в Україні – це спосіб утвердження своєї національної ідентичності, а також глибока потреба в осмисленні важливих людських проблем.

Треба зазначити, що не всі картини в цьому розділі такі яскраві, як у розділі, наприклад, про Францію. Проте кожна картина передає своє важливе послання не лише українцям, а й усьому світові.

Художники, яких ми тут згадуємо: Олександр Хмельницький, Володимир Сингаївський, Олександр Антонюк, Іван Марчук, Віктор Гонтаров, Віктор Титов, Владислав Шаламов, Віктор Сидоренко, Тетяна Яблонська та Сергій Піскунов. Говорячи про цих людей, ми також згадуємо їхнє дитинство, професійне становлення, переломні моменти і те, як вплинули політичні події на їхнє життя та долю. Головною особливістю мистецтва багатьох майстрів є вільне володіння професійними навичками академічної школи. Їхня творчість популярна і високо оцінена як в Україні, так і за межами нашої держави. Їхні роботи постійно дивують своєю впевненою майстерністю, широтою тематичного кругозору й оригінальністю творчого самовираження.

Отже, довідник про течії живопису та їхніх представників покликаний репрезентувати читачам культуру різних країн та результати цієї культури.

Говорячи про будову та структуру довідника «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.», потрібно виокремити його **довідковий апарат**.

Апарат видання – це комплекс допоміжних елементів, завдяки яким реципієнтам легше і зручніше користуватися довідником.

Функції допоміжного апарату видання у нашому довіднику:

1. Дають можливість споживачам упізнати це видання серед інших і дізнатися про нього найголовніше: кому воно адресоване, ким, коли і де випущено тощо (вихідні відомості).
2. Знайомлять читача з тематичним змістом видання.
3. Прискорюють пошук статей і їх підрозділів.
4. Полегшують пошук тих чи тих матеріалів у тексті.
5. Готують читача до роботи з виданням, розкриваючи його особливості.
6. Допомагають розібратися у складнощах і тонкощах змісту публікованих довідникових статей.

7. Адресують до друкованих робіт, де більш детально і повно викладено матеріал.

У довіднику «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.» ретельно розроблений довідковий апарат, що сприяє пошуковій орієнтації споживача: іменний покажчик, предметний покажчик та ілюстративний покажчик. Покажчик – це незмінна частина у нашому довідниковому виданні, що відіграє подвійну роль. По-перше, він дає можливість швидко знайти будь-яку довідку, в тому числі й таку, яка не отримала у виданні структурного вираження, тобто таку, яку читач може не помітити в суцільному тексті. По-друге, покажчик дозволяє отримати комплексну довідку, складену з відомостей, що містяться в різних місцях довідника. Обидві функції підсилюють довідкову функцію нашого видання.

Крім того, в кінці довідника є **список використаних джерел**. Найважливіша вимога до фактичного матеріалу – авторитетність фактичних даних, їх необхідно перевіряти на достовірність і правдивість. Наш довідник не допускає неточного, неперевіреного та перекрученого інформаційного матеріалу. Отримуючи в руки наше довідкове видання, споживач повинен бути впевнений у тому, що він користується правдивими даними, що відповідають реаліям сьогодення. Цим ми і керувалися, спираючись на джерела інформації.

Отже, матеріали довідкового видання можуть бути різними за сферою застосування та за своєю тематикою, однак вони обов'язково повинні мати наукову і практичну значимість, не дублювати матеріали попередніх видань такого самого типу. Наукова та практична значущість є важливим аспектом нашого довідника, що забезпечує його цінність у використанні.

Не менш важливими є особливості викладу інформації, що міститься на сторінках довідкового видання і яка має бути побудована відповідно до специфіки довідкових видань [4, с. 127]. Тобто окрім редагування лексичних і граматичних помилок, зроблено акцент на побудову тексту та простежено за тим, чи відповідає він особливостям довідкового тексту.

Особливо доречно звернути увагу на стиль подання інформації. Це пояснюється тим, що довідникові видання не розраховані на суцільне читання і текст має розташовуватися у смислових блоках, які не залежать один від одного, але інколи можуть бути об'єднані спільною тематикою, як, наприклад, у даному виданні про сучасне мистецтво, де сторінки не залежать одна від одної, але мають спільну тематику [10, с. 81].

Матеріал, поданий у виданні, комплексно висвітлює як кожен рубрику окремо, так і все видання в сукупності. «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.» не лише окреслює кожен із репрезентованих течій окремо, а й описує мистецтво в цілому.

Звертаємо увагу на розмір статей: він однаковий та подібний за структурою. В даному довіднику статті структуровані, на першій сторінці подають відомості про одну з течій живопису, а на другій відображаються короткі відомості з життя та творчості одного із представників (прикріплена фотографія представника й одна або декілька його робіт).

Також потрібно звернути увагу і на художньо-технічний аспект довідника «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.».

У процесі створення видання використано професійні програми для верстки й обробки тексту, серед яких передусім варто виокремити «InDesign», як програму для верстки макету та видання в цілому, й «Microsoft Word», як програму для створення тексту та його подальшого редагування. Завдяки цим програмам видання вийшло в яскравому оформленні.

Обкладинка одразу дає зрозуміти, що видання містить відомості про мистецтво, оскільки всю її займає картина однієї з течій живопису. Таке рішення є найбільш доцільним – читача потрібно зацікавити ще на першій стадії ознайомлення з довідником. На обкладинці зазначена назва видання великим кеглем. Угорі зазначений автор видання, а внизу йдуть дані про місто, рік видання й видавництво.

У виданні наявні кольорові форзаци із зображенням картин сучасного живопису для естетичного вигляду. В багатьох енциклопедичних виданнях

форзаци є білими чи з нейтральним зображенням, однак для цього видання використано характерне зображення для енциклопедії сучасного мистецтва, яке буде підкреслювати тему сучасного малярства.

На титульному аркуші наявні усі важливі елементи. Серед них є ББК, УДК, авторський знак і міжнародний стандартний номер видання ISBN. Елементи титульного аркушу розташовані в чіткій послідовності з використанням різних шрифтових накреслень.

На початку видання є зміст, в якому зазначено усі течії, описані в довіднику. Зміст оформлений у відповідному до видання стилі, тлом слугує одна з картин, яка яскраво характеризує сучасне мистецтво в цілому. Це використано для ефекту повного занурення у стиль видання.

Основний текст був написаний шрифтом гарнітури Calibri, який часто використовується у верстці видань. При написанні було застосовано 18 кегль, який найбільш точно підходить до формату даного видання. Окремі елементи тексту мають напівжирне накреслення для вирізнення їх серед суцільного тексту.

Довідник яскравий, він приваблює читача, оскільки наповнений великою кількістю ілюстративного матеріалу. Художнє оформлення видання відіграє велику роль, тому до цього треба поставитися максимально відповідально. Саме тому в нашому виданні багато уваги приділено саме оформленню ілюстрацій і сторінок видання.

Тлом на усіх сторінках видання є картини, які зараховують до течії мистецтва, котра на цих сторінках описується. Заголовок, який зазначає назву течії, також розташований на зображенні, що відповідає напрямку сучасного мистецтва, інформація про який міститься на сторінці. Мета такого прийому в тому, щоби читач максимально відчув течію мистецтва і міг краще її зрозуміти.

Із ілюстративного матеріалу використані фотографії представників сучасного мистецтва та їх роботи. Всі зображення високої якості й розташовані на сторінках за чіткою системою.

Текстові фрейми кольорові, аби текст не зливався із тлом сторінки і його було добре видно. Також він оформлений у кольоровій рамці для більш естетичного вигляду.

2.3. Визначення цільової аудиторії та шляхи просування власного проєкту

Цільова група, цільова аудиторія – це термін, який використовується для позначення групи людей, об'єднаних спільними ознаками або об'єднаних заради якоїсь мети чи завдання. Під загальними ознаками можуть матися на увазі будь-які характеристики людини [16, с. 201]. Головна властивість цільової аудиторії – це те, що саме ці люди з більшою ймовірністю будуть користуватися певним продуктом, у нашому разі – довідником.

Цільова аудиторія довідника «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.» – це люди від 16 років, тому довідником можуть користуватися учні та студенти. Також цей довідник буде цікавий для тих, кому подобається мистецтво або хто працює у сфері мистецтва (наприклад, арт-журналісти, арт-критики чи куратори виставок). Це люди середнього і високого рівня достатку. Вони освічені, люблять вчитися та розвиватися у різних напрямках. Вони часто мандрують або планують почати мандрувати, тому хочуть більше дізнатися про культуру та мистецтво інших країн. Їм подобається відвідувати виставки, конференції, лекції, курси, пов'язані з художнім мистецтвом.

Для нашого довідникового видання матеріал відбирався, опрацьовувався й систематизувався відповідно до цільового призначення, яке, перш за все, пов'язане із завданням дати відповіді на передбачувані запитання потенційного читача. Реципієнт отримує потрібну відповідь, корисну для нього інформацію, звертаючись до конкретної сфери видання. Подана у довіднику інформація характеризується передбачуваною необхідністю в її застосуванні в повсякденному житті, у наукових дослідженнях, побуті, освіті, науці тощо. Інформаційний матеріал вирізняється своєю повнотою, корисністю, новизною.

Зміст довідника представляє інформаційну корисність і актуальність тоді, коли конкретні потреби реципієнта, рівень його розвитку і пізнання у певній сфері або галузі будуть відповідати відомостям, поданим у довіднику. Правильно підібрані наукові та практичні відомості становлять основу змісту довідникового видання.

Шляхи просування дипломного проєкту бачаться у декількох напрямках:

1. Через особистий блог в «Інстаграмі».

«Інстаграм» – удача платформа для просування свого блогу та своїх товарів. Одним із варіантів реклами свого довідника із сучасного живопису є його просування через свою сторінку та свій особистий бренд. Оскільки я вже маю сторінку в «Інстаграмі», де я пишу пости (іноді про мистецтво), логічно її просувати й надалі, щоби там було більше підписників, які цікавляться мистецтвом, культурою, фотографією. Таким чином я зберу цільову аудиторію для свого продукту – довідника з сучасного мистецтва – і почну його продавати. Є чимало способів та каналів просування, таких як співпраця з блогерами або таргетована реклама. Можна використати один із цих варіантів або всі відразу. Головне – це те, що можна буде через особистий бренд говорити про користь такої книги, про її цікавість та актуальність.

2. Через книжкові офлайн- та онлайн-крамниці.

Книга, що стоїть на полиці магазину, – це вже успішна реклама. Тут можна продавати свою книгу від імені якоїсь офлайн-крамниці платно. Якщо книга поставлена у крамниці в рамках платного просування, вона стоятиме «обличчям» до покупців та у привілейованому місці: на рівні очей, у прикасовій зоні чи на рекламних тумбах. Платна презентація книги в магазині – також один із варіантів представлення свого видання іншим людям. Мінуси продажів через посередників (крамницю) – це відсутність зворотного зв'язку від читачів та повноцінної статистики, а також невисокий рівень доходу від продажу. У разі інтернет-магазинів зворотний зв'язок та статистику можна бачити (це число придбань, коментарі, кількість переглядів, кількість додавань до кошика тощо).

В інтернет-крамницях є варіанти платного просування у вигляді попадання до рекомендованих розділів.

3. Через конкурси, конференції тощо.

Є багато конкурсів, конференцій, об'єднаних творчих зустрічей чи курсів. Як правило, за участь потрібно сплатити внесок або внести плату за навчання, але всі вони наприкінці щось пропонують: друк накладу збірки, персональні розбори та рецензії, а в найкращому варіанті (для переможців конкурсу) – публікація у видавництві за рахунок та під брендом видавництва. Кожна така активність принесе знайомства, потрібний досвід і зворотний зв'язок.

4. Покупка статей у ЗМІ чи блогах.

Крім своїх написаних постів (які ми обговорили раніше), можна просуватися завдяки статтям, написаним іншими: це можуть бути блогери, фахівці в галузі мистецтва, журналісти та відомі люди. Інші оцінки та рекомендації викликають довіру. Статті також можуть бути на майданчиках для відгуків, книжкових рекомендаційних сервісів та соцмереж. Наприклад, «ReadRate», «Imhonet», «LiveLib», «Bookmix». Іноді буває так, що видавництво може зацікавитися книгою і написати на неї рецензію безкоштовно.

5. Розповсюдження в університетських бібліотеках.

Матеріал, який подається в довіднику, буде корисним для студентів коледжів і університетів. Особливо він знадобиться студентам, які навчаються з таких напрямків, як живопис, дизайн, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво тощо.

Отже, способів просування своєї книги багато. Із плюсів – нові знайомства та ймовірність, що книгу помітять і почнуть масово купувати. З мінусів – майже завжди потрібно вкладати свої кошти у цю справу.

У планах також зробити електронну версію довідника, щоби розширити коло цільової аудиторії та залучити більше потенційних читачів.

Декілька причин, чому ми хочемо зробити електронну версію довідника в майбутньому:

1. Одна з переваг книг у електронному вигляді – нижча ціна. Книга в електронному варіанті коштує в кілька разів дешевше. Це залежить від витрат на виробництво та транспортування. Видання в електронному вигляді можна продавати по всьому світу, просто пересилаючи його через інтернет.

2. Електронна версія довідника з сучасного мистецтва дозволяє динамічно побудувати процес пізнання матеріалу для читача та посилити його мотивацію до користування літературою. Завдяки цьому прискориться процес сприйняття та запам'ятовування інформації.

3. Можливість інтерактивного оформлення довідника. Отже, користувач не пасивно читатиме інформацію, а братиме активну участь у процесі засвоєння нових знань.

4. Якість тексту, обкладинки та ілюстрацій не залежить від терміну його використання – цей матеріал не зношується.

Крім того, мета, яку ми поставили на майбутнє – зробити серію довідникових видань, які будуть схожі за своїм оформленням і структурою подання інформації.

Теми, які планується висвітлити у наступних виданнях:

1. Мистецькі течії у живописі: Іспанія, Бразилія, Німеччина, Австрія (2 частина).
2. Мистецькі течії у живописі: США (3 частина).
3. Мистецькі течії в архітектурному мистецтві та їх представники.

Висновки до розділу 2

Отже, мистецтво є важливою сферою в нашому житті, тому було вирішено розробити довідник «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.», який був би актуальним виданням, покликаним допомогти суспільству отримати нові знання у сфері мистецтва.

У розділі окреслено таку мету проєкту – створити довідник мистецьких течій, який буде пізнавальною літературою як, насамперед, для прихильників цієї сфери, так і людей, далеких від цієї галузі.

Концепт видання – поєднати інформацію про течії живопису з їх основоположниками та представниками. Також видання має на меті справити позитивне враження про стан і розвиток мистецтва.

Довідкове видання орієнтоване на читацьку аудиторію від 16 років. Специфіка аудиторії – широке коло людей, які цікавляться мистецтвом і хочуть поглибити свої знання у сфері мистецтва та культури інших країн. Також це видання орієнтоване на те, щоби допомогти арт-журналісту підвищити ефективність роботи. Цей довідник створений, аби журналіст міг встигати зробити більше за однаковий проміжок часу, оскільки він покликаний допомагати у швидкому пошуку інформації на мистецьку тематику.

Крім цього, у 2 розділі докладно схарактеризовано структуру довідника і прокоментовано кожен його складник – від змісту до списку використаних джерел. Також зроблено висновок, що особливістю основного тематичного наповнення є інформація про малярство чотирьох країн і мистецькі течії в живописі, представлені в кожній із них. Отже, описано кожен розділ: причина обрання саме цих країн, які течії репрезентують кожен країну, які художники згадані у кожному розділі та чому саме вони.

Також визначений і художньо-технічний аспект довідника «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.». У цій частині розділу розповідається, які програми використовувалися для створення довідника, прокоментовані усі художні елементи у довіднику, підбір кольорів, шрифту тощо. Особливість довідника в тому, що він яскравий, оскільки наповнений великою кількістю ілюстративного матеріалу. Художнє оформлення видання відіграє велику роль, тому до цього ми поставилися максимально відповідально. І тому в даному виданні багато уваги приділено саме оформленню ілюстрацій і сторінок видання.

І, нарешті, ми визначили цільову аудиторію довідника «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.» та шляхи просування проєкту. Зроблено висновок, що довідник «Мистецькі течії в живописі ХХ–ХХІ ст.» буде цікавий людям віком від 16 років. Таким чином, довідником можуть користуватися учні, студенти та фахівці, які спеціалізуються на культурі та мистецтві різних країн. Крім того, ми

вияснили, що варіантів рекламування довідника існує багато, проте потрібно детально розібратися в кожному окремо, оскільки є чимало недоліків і переваг у всіх стратегіях. У цілому, можна сказати, що основні плюси просування – це нові знайомства та ймовірність, що книгу помітять і почнуть масово купувати. З мінусів – майже завжди потрібно фінансово вкладатися у просування.

ВИСНОВКИ

У цій дипломній роботі проаналізовано професію журналіста як суб'єкта інформаційної діяльності: розглянуто сутність професії, завдання, які ставить журналіст перед собою, риси журналіста і низка обов'язкових журналістських процесів. Зроблено висновок, що журналіст – це цікава професія для товариських і допитливих людей. Вона передбачає постійне спілкування з різними людьми і участь у різних заходах. Багато журналістів стають відомими людьми і лідерами думок. Суть професії журналіста – пошук і обробка цікавої й важливої для суспільства інформації. На основі зібраних даних випускаються новини, статті, репортажі, передачі на радіо і телебаченні. У своїх матеріалах журналісти можуть привертати увагу до важливих проблем, викликати громадські дискусії, відображати різні точки зору на будь-які події. Тому журналіст – це обов'язково розумна, освічена, працююча, комунікабельна та відповідальна людина.

У процесі роботи журналісту доводиться багато спілкуватися, їздити у відрядження, в тому числі – закордонні. Також брати інтерв'ю, робити фотографії й багато іншого. Це цікава професія для активних людей, яка потребує знань у різних сферах діяльності, певних умінь та бажання вивчати щось нове щодня.

Крім цього, було проаналізовано мистецьку журналістику як вид журналістської діяльності: розглянуто специфіку, завдання та проблеми мистецької журналістики. Зроблено висновок, що арт-журналістика – це особливий вид журналістських матеріалів, побудований на глибокому соціокультурному аналізі тексту, а також на виявленні закономірностей розвитку мистецтва. Виявлено, що специфікою цього виду журналістики є його перехід в нові жанри та види, адаптація до іншої публіки й інноваційних технічних засобів. Наприклад, мистецька журналістика проникає у блогерське середовище та стає темою для обговорення молоді.

Проблеми у мистецькій журналістиці також виявлені. Це, передусім, великий відсоток звільнень арт-журналістів, брак справжніх професіоналів своєї справи та дефіцит довідкових видань у роботі журналіста. На останній проблемі ми зупинилися та проаналізували її глибше. Було проаналізовано дві найбільші книжкові інтернет-крамниці – «Книгарню “Є”» та «Yakaboo» – щодо доцільності та багатства вибору сучасних мистецьких енциклопедій. Виходячи з даних, ми бачимо, що сучасний стан енциклопедичної справи в Україні вказує на необхідність створення галузевих енциклопедій у сфері сучасного мистецтва та культури, які би врахували досвід попередніх енциклопедичних видань і водночас були доступними, зручними та цікавими.

Також у дипломній роботі ми торкнулися розвитку та сучасного стану довідкової літератури. Було схарактеризовано довідкову літературу, її основні відомості та поняття; призначення довідкової літератури в житті суспільства, її корисність і доцільність; її місце та роль. Розглянуто історію зародження довідкового видання, її шлях до сьогодення. Також було проаналізовано усі види довідкових видань і визначено, у чому полягають їх особливості та відмінності одне від одного. Схарактеризовано особливість мови викладу інформації та тематику поданої інформації в довідникових виданнях. Зроблено висновок про те, що довідникові видання мають на меті спростити пошук певних загальних або галузевих відомостей, надати споживачеві корисні матеріали, які знадобляться йому в науковій чи освітній діяльності, або допомогти у повсякденному житті.

Також розглянуто специфіку й роль довідкової літератури у роботі журналіста. Визначено: щоби журналіст міг швидко та ефективно працювати з новим для нього матеріалом, необхідно користуватися довідковими виданнями. Вони економлять час фахівцеві та допомагають знайти важливу інформацію у різних сферах діяльності.

Також у дипломній роботі схарактеризовано власний дипломний проєкт – довідник «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.». Описано мету та концепт видання, його цільову аудиторію, переваги серед інших подібних видань.

Описано тематичне наповнення кожного розділу довідника, його структуру та технічно-візуальні характеристики. Розглянуто, як довідник може вплинути на роботу арт-журналіста і його професійний розвиток.

Також визначено декілька шляхів просування власного проєкту. Зробили висновок, що рекламування довідника «Мистецькі течії у живописі ХХ–ХХІ ст.» є реальним, однак для цього потрібно буде вкласти кошти.

Крім цього, заплановано зробити електронну версію довідника й окреслено причини, чому ми прийняли таке рішення.

Мета, яку ми поставили перед собою на майбутнє, – зробити серію довідникових видань, які будуть схожі за своїм оформленням і структурою подачі інформації. Теми, які планується висвітлити у наступних виданнях, ми також окреслили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А. Москаленко, Л. Губерський, В. Іванов, В. Вергун. К. Масова комунікація : підручник. К. : Либідь, 1997. 216 с.
2. А. Москаленко, Л. Губерський, В. Іванов. Основи масово-інформаційної діяльності : підручник. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 1999. 634 с.
3. Бочковський О., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / За ред. К. Костева й Г. Кошаринського. Мюнхен : Український техніко-господарський інститут, 1993. 204 с.
4. Валуєнко Б. Зовнішнє оформлення друкованих видань: Способи композиційного зв'язку шрифту та зображення: Друкарство. 2009. № 3. 341 с.
5. Віято Мітель. Щоденна робота журналіста. К: Б. в., 1999. 435 с.
6. Гуманітарні технології : конспект лекцій / За ред. В. Різуна. К. : Видавничий дім «КМ Academia», 1994. 60 с.
7. Еверет Девід. Навчальний посібник репортера. К. : IREX ПроМедіа Україна, 1999. 243 с.
8. Здоровега В. Вступ до журналістики. Л. : ПАІС, 1994. 238 с.
9. Зернецька О. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. К. : Освіта, 1999. 351 с.
10. Іванченко Р. Робота редактора над якістю тексту. Львів : Кальварія, 2001. 351 с.
11. Капелюшний А. Редагування в засобах масової інформації : навч. посібник. Львів : ПАІС, 2011. 304 с.
12. Капелюшний А. Стилїстика і редагування : навч. посібник. Львів : ПАІС, 2012. 576 с.
13. Масова комунікація : підручник / А. Москаленко, Л. Губерський, В. Іванов, В. Вергун. К. : Либідь, 1997. 216 с.
14. Москаленко А. Як стати журналістом. К. : Експрес-об'ява, 1997. 324 с.

15. ОСТ 29. 133-99. Довідники. Основні види. Вимоги до основного тексту, апарату видання та видавничо-поліграфічного оформлення.
16. Партико З. Основи видавничої справи : навч. посібник. Львів : ВФ «Афіша», 2014. 302 с.
17. Прилюк Д. Теорія і практика журналістської творчості : у 2 кн. К. : Вища школа, 1972–1973.
18. Сурмин Ю. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навчально-методичний посібник. К. : НАДУ, 2008. 184 с.
19. Чекмишев О. Українська журналістика на перехідному етапі / За ред. проф. В. Різуна. К. : РВЦ «Київський університет», 1997. С. 21–45.
20. Черниш Н. Українська енциклопедична справа: історія розвитку, теоретичні засади підготовки видань. Львів : Фенікс, 1998. 361 с.
21. Антонова С. Редакторская подготовка изданий: науч. пособие. М. : МГУП, 2014. 450 с.
22. Гаранина Н. Работа редактора над фактическим материалом. М. : Изд-во Московского университета, 2009. 64 с.
23. Гудовщикова И. Общие зарубежные энциклопедии. М. : Правда, 2003. 522 с.
24. Справочные издания: Специфические особенности и требования / Под. ред. Гольцева Е. М. : Книга, 1982. 425 с.
25. Каплан Г. Редактирование отраслевой литературы. М. : Мистецтво, 2006. 274 с.
26. Кастрюлина Л. Проблема типологии литературы и ее значение для теории и практики редактирования. М. : Просвещение, 2003. 354 с.
27. Мильчин А. Справочная книга редактора и корректора. М. : Книга, 1974. 357 с.
28. Мильчин А. Методика редактирования текста. М. : Логос, 2005. 266 с.
29. Мильчин А., Майсурадзе Ю. и др. Энциклопедия книжного дела. М. : Логос, 1998. 351 с.
30. Мильчин А., Чельцова Л. Справочник издателя и автора: Редакционно-издательское оформление издания: учебник. М. : Олма-прес, 2013. 800 с.

31. Проблематика определения терминов в словарях разных типов. М. : Просвещение, 1976. 394 с.
32. Редакционная подготовка изданий / Под ред. Антоновой С. М. : Логос, 2004. 353 с.
33. Сикорський М. Теорія і практика редагування. М. : Книга, 2010. 322 с.
34. Художественное конструирование и оформление книги / Под. ред. Е. Адамова. М. : Книга, 2011. 248 с.
35. Васильев В. Редакционно-издательская техника. М. : Книга, 2011. 351 с.

Електронні ресурси

36. The visual art critic: A survey of art critics at general-interest news publications in America. URL: <http://www.columbia.edu/cu/najp/publications/researchreports/tvac.pdf> (дата звернення: 15.12.2021)
37. Visual Arts Journalism: Newsroom Pressure and Generational Change. URL: <https://niemanreports.org/articles/visual-arts-journalism-newsroom-pressure-and-generational-change/> (дата звернення: 11.01.2022).
38. Арт-журналист – как учить и где учить? URL: https://nevsky70.ru/Art_zhurnalist_kak_uchit_i_gde_uchit_.htm (дата звернення: 4.01.2022).
39. Возможности и вызовы для культурных журналистов в Украине: интервью с Анастасией Платоновой. URL: <https://www.culturepartnership.eu/article/anastasiya-platonova> (дата звернення: 4.01.2022).
40. Журналистика и искусство: эволюция или деградация дискурса URL: <https://pandia.ru/text/78/519/13932.php> (дата звернення: 24.12.2021).
41. Кодекс етики. URL: <http://www.cje.org.ua/ua/code> (дата звернення: 26.12.2021).
42. Т. Березюк, О. Іщенко, Р. Пилипчук, О. Савченко, Н. Фещенко, А. Шушківський. Здобутки української енциклопедистики: коротка характеристика найважливіших видань. URL: https://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2016_12/2_Berezyk_12.pdf (дата звернення: 10.01.2022).